

Rådet för nordisk samarbeid om funksjonshinder

Årsrapport 2022

Innehållsförteckning

Den norske rådslederen har ordet	3
Personer med nedsatt funksjonsevne i kriser, pandemier, som flyktninger og i katastrofer	6
Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshindersamarbetet 2018–2022	10
Nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål	12
1. Mänskliga rättigheter	14
Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner	16
Aktivitet 1.2 Urfolk og funksjonshinder	30
Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet	33
2. Hållbar utveckling	35
Aktivitet 2.1 Integrering av funksjonshinderspektivet i Nordisk ministerrådets virksomhet	37
Aktivitet 2.2: Universell utforming, deltakelse og demokrati	41
Aktivitet 2.3: Inkluderende arbeidsliv	45
3. Fri rörlighet	51
Aktivitet 3.1 Funksjonshinderperspektivet i nordiske samarbeid om fri bevegelighet	53
Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder	58
Aktivitet 3.3 Samhälls- och stadsplanering som stödjer fri rörlighet för alla	59
Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder	60
Det islandske ordførerskapets planer for 2023	69
Nytt program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål i Norden 2023–2027	72
Kommunikasjonskanaler	78
Om denne publikasjonen	79

Den norske rådslederen har ordet

I 2022 var samarbeidet i Norden om funksjonshinderspørsmål preget av aktuelle hendelser som krig i Europa, pandemi og klimakrisen.

Norges ordførerperiode markerte avslutningen av en handlingsplan og utviklingen av et nytt program for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål.

Pandemi, kriser og krig

På planen til det norske ordførerskapet i 2022 sto konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Temaet var motivert av covid-19-pandemien og den pågående klimakrisen og ble aktualisert av Russlands krig mot Ukraina og den pågående flyktningestrømmen. De krisene vi har opplevd de siste årene, har viser at personer med funksjonsnedsettelse er en gruppe om ofte blir glemt, både når det gjelder hjelpeinnsatser og informasjon. Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål skriver i sin resolusjon at de anbefaler at de nordiske myndighetene tar større hensyn til personer med funksjonsnedsettelse når kriser oppstår.

Urfolk, nedsatt funksjonsevne og klimakrise

Det norske ordførerskapet ønsket å fremheve det nordiske arbeidet med det intersesjonelle temaet urfolk med funksjonsnedsettelse i sin ordførerperiode. I forbindelse med 15:th Conference of State Parties to UNCRPD arrangerte det norske ordførerskapet et sidearrangement for FN-delegatene, til hovedsesjonene i FN.

Målet med arrangementet var å presentere urfolk med funksjonsnedsettelse sine muligheter til å delta i klimakamp, og belyse hvordan velferdstjenester kan tilpasses behovene til denne gruppen som ivaretar respekt for deres åndelige tilknytning til land, natur og tradisjonell kunnskap.

Klima- og miljøskade, samt klimatiltak, utgjør spesifikke utfordringer for personer med funksjonsnedsettelse og urfolk. Sidearrangementet behandlet disse spesifikke interseksjonale

utfordringene i lys av FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Konvensjonen pålegger stater en plikt til å respektere og beskytte preferanser og ønsker til personer med nedsatt funksjonsevne (artikkel 3), og til respektere integriteten til personer med funksjonsnedsettelse (artikkel 17). Personer med funksjonsnedsettelse har rett til anerkjennelse og støtte for sin spesifikke kulturelle og språklige identitet på like vilkår med andre (artikkel 30).

Implementering av menneskerettskonvensjon

Implementering av FN-konvensjonen (CRPD) har også vært tema i 2022. Norge inviterte til et nordisk ekspertseminar med internasjonale innledere om implementering av konvensjonen våren 2022, og bidro i et Baltisk-Nordisk ekspertseminar der tilgjengelighetsaspektet i konvensjonen var tema.

Det er en felles nordisk utfordring å utvikle gode modeller og strategier for å implementere konvensjonene i på kommunalt nivå og i de tjenestene som kommunene har ansvaret for. Dette er et tema som jevnlig bør diskuteres på nordisk nivå, og det er gledelig at dette tema er sentralt i det nordiske programmet for samarbeid på funksjonshindersområdet de kommende årene.

Universell utforming som strategi for et bærekraftig Norden

Universell utforming styrker og frigjør menneskelige ressurser med positive resultater for den enkelte og for samfunnet. Universell utforming er en strategi som sikrer et bærekraftig og likestilt samfunn gjennom utforming av fysiske og tekniske omgivelser. Det norske ordførerskapet tok initiativet til et utredningsprosjekt om de samfunnsøkonomiske gevinstene av universell utforming på ulike samfunnssektorer i Norden. Dette prosjektet er gjennomført i ordførerperioden og vil bli presentert i 2023.

Det norske ordførerskapet arrangere to nordiske konferanser høsten 2022. Én om inkluderende reiseliv i Norden, og én om inkluderende arbeidsliv. På begge konferansene ble universell utforming som strategi løftet fram.

Rettigheter og levekår for mennesker med utviklingshemming

Det norske ordførerskapet aktualiserte arbeidsdeltakelse og studiemuligheter for personer med utviklingshemming i det nordiske samarbeidet. Deltakelse i arbeid og mulighet for høyere utdanning er viktig, både for den enkeltes utvikling, økonomi og for verdiskapingen i samfunnet. I 2022 ble det arrangert et seminar der lovende praksiser på området ble presentert.

Det nordiske samarbeidet er svært nyttig: både med hensyn til å utvikle området i fellesskap, men også for å lære på tvers, skape nettverk, få nye ideer og å inspirere hverandre. Alle arrangementene i det norske ordføreråret har bidratt til dette.

For det norske ordførerskapet,

Anna Bjørshol

Avdelingsdirektør, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
(Bufdir)

[Det islandske ordførerskapets planer for 2023](#)

Personer med nedsatt funksjonsevne i kriser, pandemier, som flyktninger og i katastrofer

Dagsaktuelle kriser, som covid-19-pandemien og krigen i Ukraina, har opptatt Funksjonshinderrådet i 2023. Mennesker med nedsatt funksjonsevne er særlig utsatt når krise og konflikter oppstår.

– Det er 2,7 millioner mennesker med funksjonsnedsettelse i Ukraina. Dette er en gruppe som blir spesielt berørt av krigen. Mange av disse menneskene kan ikke komme seg ned i tilfluktsrommene, sier Marie Steen fra Funktionsrätt Sverige.

Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder møtes i mars 2022 i Oslo. På agendaen sto blant annet forskning, arbeidsliv og menneskerettigheter.

På møtet løftet Funktionsrätt Sverige opp en diskusjon om den nylig startede krigen i Ukraina. Marie Steen fortalte om et svensk initiativ mellom femten organisasjoner som har kontakt med og samler inn penger til National Assembly of Persons with Disabilities of Ukraine (NAPD).

Noen av representantene på rådsmøtet fortalte at organisasjonene deres har møtt flyktninger med funksjonsnedsettelse og blant annet fått spørsmål om hjelpemidler.

Sif Holst fra Danske Handicaporganisationer poengterte at det er viktig å løfte funksjonshinderperspektivet når vi snakker om de som befinner seg i krigens Ukraina, de som er på flukt og de som har ankommet til Norden.

– Det er ingen internasjonal organisasjon som har dette perspektivet i krisen. De store humanitære organisasjonene, som for eksempel Røde Kors, må få med disse perspektivene, sier Sif Holst.

Det trengs økt kunnskap om flyktninger med funksjonshinder

I november fortsatte Funksjonshinderrådet arbeidet med temaet, både ved å invitere foredragsholdere og vedta en resolusjon.

Flyktninger med nedsatt funksjonsevne trenger tilgjengelig informasjon, og det er ofte store mangler på dette området, sier Monica Klasén McGrath, kommunikasjons- og presseansvarlig for Funktionsrätt Sverige.

Kunnskapen om funksjonshinder er liten blant myndigheter som tar imot flyktninger, og det er ofte vanskelig å få tilgang til tilgjengelig informasjon. Monica Klasén McGrath, kommunikasjons- og presseansvarlig for Funktionsrätt Sverige, delte sine erfaringer med arbeidet for flyktninger med funksjonshinder fra kriger, blant annet fra Ukraina.

Elisabeth Ugreninov, prosjektleder ved Velferdsforskningsinstituttet NOVA, snakket om et pågående prosjekt som undersøker langvarige konsekvenser av koronapandemien for oppvekst og likestilling.

Forskningsprosjektet ser også på hvordan familier med barn med funksjonsnedsettelse har blitt påvirket.

Elisabeth Ugreninov, prosjektleder ved Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Uttalelse fra Funksjonshinderrådet 1. desember 2022

Funksjonshemmede må ivaretas i kriser

Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål ønsker at de nordiske myndighetene tar større hensyn til personer med funksjonsnedsettelse under kriser. Kriser som covid-19-pandemien og Russlands krig mot Ukraina har vist at personer med funksjonsnedsettelse ofte blir glemt både når det gjelder hjelpeinnsatser og informasjon.

Rådet diskuterte konsekvensene av krise og pandemi på sitt møte i Stockholm 25. november. Funksjonshemningsrådet vedtok følgende resolusjon:

- I kriser må myndighetene ta hensyn til personer med funksjonsnedsettelse. Dette må gjøres både i selve krisestyringen og når det utarbeides planer for krisehåndtering.
- Det bør føres en dialog med de gruppene som blir berørt av kriser, begrensninger og samfunnsendringer.
- I krisekommunikasjonen må myndighetene ta hensyn til grupper med ulike funksjonsnedsettelse. Aktuell og relevant informasjon bør være tilgjengelig.

- Kommunikasjonen med de andre nordiske landene må utvikles, for eksempel når det gjelder samordning av strategier for kriser. Det er også viktig at den frie bevegelsen mellom de nordiske landene fungerer for personer med funksjonsnedsettelse, for eksempel med tanke på besøk av pårørende.
- Vi må lære av gjennomførte kriser. Konsekvensene for personer med funksjonsnedsettelse må analyseres. Funksjonshemningsrådet ser frem til å ta del i resultatene fra forskningsprosjekter som er startet i de nordiske landene. Inkludering av personer med funksjonsnedsettelse er et viktig mål innen det nordiske samarbeidet. Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder er Nordisk ministerråds rådgivende organ for området. Rådet skal støtte de ulike politikkområdene og hele det nordiske samarbeidet for å bidra til denne inkluderingen.

Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshindersamarbetet 2018–2022

Handlingsplanen är Nordiska ministerrådets strategiska samlingsdokument för funktionshinderområdet. Dess syfte är att bidra till inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolitiska frågor.

Handlingsplanen är baserad på rekommendationer från aktiviteterna i föregående handlingsplan, för 2015–17, samt strategier för nordiska och andra internationella samarbeten med betydelse för hållbar utveckling. Några att särskilt nämna är FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, EU:s direktiv och regleringar för tillgänglighet och delaktighet, Europarådets strategi för inkludering av personer med funktionsnedsättning, prioriteringar för social- och hälsosektorn i det nordiska samarbetet samt de nordiska samlingsministrarnas visionsdeklaration [Tillsammans är vi starkare](#).

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

[Handlingsplan för nordiskt
samarbete om funktionshinder
2018–22](#)

Handlingsplanen är publicerad på danska, svenska, norska, finska, isländska, färöiska och engelska.

Mänskliga rättigheter

- [Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner](#)
- [Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet](#)

Hållbar utveckling

- [Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i ministerrådets verksamhet](#)
- [Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati](#)
- [Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv](#)

Fri rörlighet

- [Aktivitet 3.1 Gränshinder och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 3.3 Smarta inkluderande städer](#)

Nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål

Nordens velferdssenter er sekretariat for Nordisk ministerråds råd for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål - Funksjonshinderrådet, og er ansvarlig for å støtte gjennomføringen av handlingsplanen på området.

2022 var året da Nordisk ministerråds handlingsplan for funksjonshinderområdet (2018–2022) ble slutført. Evalueringen viser at gjennomføringen av aktiviteter og innsatser i løpet av de fire siste årene har hatt nordisk nytte, og det fremheves i evalueringen at samarbeidet har bidratt til å realisere visjonen om å gjøre Norden sosialt bærekraftig, universelt utformet, tilgjengelig og inkluderende.

Ledet av Nordisk ministerråds sekretariat har Nordens velferdssenter og Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål vært involvert i en omfattende prosess med å videreutvikle det nordiske samarbeidet på dette området gjennom hele 2022. Prosessen har involvert alle politikk og virksomhetsområdene i Nordisk ministerråd, og sivilsamfunn og alle kjente organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse var invitert til å komme med innspill i prosessen.

Embetsmannskomiteen for sosial- og helsepolitikk og ministerrådet til samarbeidsministrene godkjente forslaget til program i juni. Utvalget for velferd i Norden godkjente og anbefalte det presenterte forslaget til program 1. november. Utvalget anerkjenner med stor tilfredshet at det nordiske samarbeide om funksjonshinderspørsmål arbeider for å være til nytte og gjøre en forskjell for nordiske personer med nedsatt funksjonsevne. Presidenten i Nordisk råd godkjente i desember [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#).

Programmet skal bidra til å oppfylle visjonen for 2030, som har fokus på menneskerettigheter, deltakelse og fri bevegelse. I fremtiden vil det nordiske strategiske samarbeidet ha økt fokus på unge, tiltak for et mer tilgjengelig arbeidsmarked og utveksling av erfaringer om digital tilgjengelighet.

Menneskerettigheter

Bærekraftig utvikling

Fri beveglighet

Ministerrådet for sosial og helsepolitikk gir i sin ministererklæring Embetsmannskomiteen for helse- og sosialpolitikk i oppdrag å styrke nordisk samarbeid om digitale løsninger for personer med funksjonsnedsettelse.

Ministererklæringen Strengthened Nordic Co-operation on Digital Solutions for Persons with Disabilities konstaterer at alle de nordiske landene står overfor lignende utfordringer når det gjelder digital tilgjengelighet og personer med funksjonsnedsettelse.

Ministererklæringen oppmuntret landene til å styrke det nordiske samarbeidet ytterligere for å dele god praksis mellom landene og for å oppnå bedre tilgang til den digitale verdenen for personer med funksjonsnedsettelse. De nordiske landene skal utnytte mulighetene innen innovasjon, ny teknologi, data og datadeling over de nordiske grensene.

Nordens verferdssenter vil spesielt trekke fram én aktivitet fra 2022 som har vist lovende praksiser for deltakelse, likeverd og tilgjengelighet. På oppdrag fra Nordisk ministerråd for kultur arrangerte Nordens velferdssenter en konferanse med temaet Kunst og kultur for alle som handlet om hvordan Norden kan lykkes med å tilpasse kulturlivet slik at personer med funksjonsnedsettelse får samme muligheter til å ta del i kulturtilbudet. Konferansen ble holdt på Nasjonalmuseet og Moderna Museet i Stockholm, med deltakelse fra nordiske og nasjonale kulturinstitusjoner, kulturmyndigheter og kulturinstitusjoner.

1. Mänskliga rättigheter

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22 har som syfte att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

FN:s generalförsamling antog [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#) den 13 december 2006. Mer än 80 stater och EU undertecknade konventionen i samband med att den trädde i kraft den 3 maj 2008.

Huvudsyftet med konventionen är att se till att personer med funktionsnedsättning har lika möjligheter att förverkliga sina mänskliga rättigheter samt att minska de hinder som försvårar detta. Konventionen skall bidra till att motverka diskriminering på grund av funktionshinder.

Konventionen slår fast att de mänskliga rättigheterna gäller fullt ut för personer med funktionsnedsättning.

Alla Nordens länder har ratificerat UNCRPD och implementerar konventionens intentioner och rättigheter i sina förvaltningssystem. Det finns många gemensamma utmaningar och liknande behov av mer och bättre kunskap och goda exempel på lyckad implementering.

Aktiviteter i detta fokusområde stöttar processer för implementering av UNCRPD men involverar också andra konventioner och arbete med mänskliga rättigheter och funktionshinder generellt.

- [Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner](#)
- [Aktivitet 1.2 Ursprungsbefolkning och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet](#)

Aktivitet 1.1 Insatser för att stödja genomförandet av FN:s rättighetskonventioner

Tidsperiod: Pågår under hela handlingsplansperioden 2018–22.

Utförare och finansier: Insatserna utförs i stor utsträckning av Nordens välfärdscenter i samarbete med ordförandeskapen och Nordiska ministerrådets sekretariat. Finansieras till största delen av social- och hälsosektorn, inte minst genom Nordens välfärdscenters basbeviljning.

Statistik om funktionshinder i Norden

Projektet har presenterat ett set med indikatorer för att kunna mätas levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Syftet med projektet har varit att ta fram indikatorer för att kunna beskriva och mäta eventuella förbättringar i levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning, för att därmed se hur väl Norden fullföljer det ansvar som länderna har tagit på sig genom att skriva under FN-konventionen CRPD.

Projektet beskriver statistiska indikatorer för att mäta förändringar i levnadsvillkoren på följande områden:

- Diskriminering

- Skolgång och utbildningsbakgrund
- Arbetslivsanknytning
- Levnadsstandard och välfärdstjänster
- Tillgänglighet

Nordens välfärdscenter har genomfört projektet i samarbete med Nordregio.

Mer information om projektet: [Nordic disability statistics](#).

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

Rapporten från projektet:
[Nordic indicators for cooperation on disability. Monitoring the implementation of UNCRPD and Agenda 2030 \(2021\)](#).

Rapporten är publicerad på engelska.

Barn och unga med funktionsnedsättning

Nordens välfärdscenter utvecklar och fördjupar sin kompetens om barn och unga med funktionsnedsättning och ländernas arbete med UNCRPD, Barnkonventionen (CRC) och Agenda 2030. Bland annat kartläggs ländernas dialoger med FN gällande implementeringen av artikel 7 i CRPD om barn med funktionsnedsättning och 12 i CRC. Arbetet görs som en del av Nordens välfärdscenters insats i projektet 1.3 i handlingsplanen.

[Läs mer om arbetet med barn och unga](#)

Utbildning om funktionshinder och mänskliga rättigheter

Nordens välfärdscenter stödjer grupper av lärosäten och andra

intressenter som vill utveckla idéer och ansöka om nordiska medel för samarbeten inom funktionshindersfältet, exempelvis genom Nordplusprogram. Nordens välfärdscenters stöd består bland annat i att vara en kompetensresurs och genom att facilitera nätverksmöten. Vi planerar att uppdatera publikationen [Nordic cooperation on higher education and research human rights and disability](#), som bland annat innehåller en kartläggning av högre utbildningsmiljöer som arbetar med funktionshinder.

Erfaringsutveksling og internasjonal dialog om implementering av CRPD

Ekspertseminar om implementering av CRPD

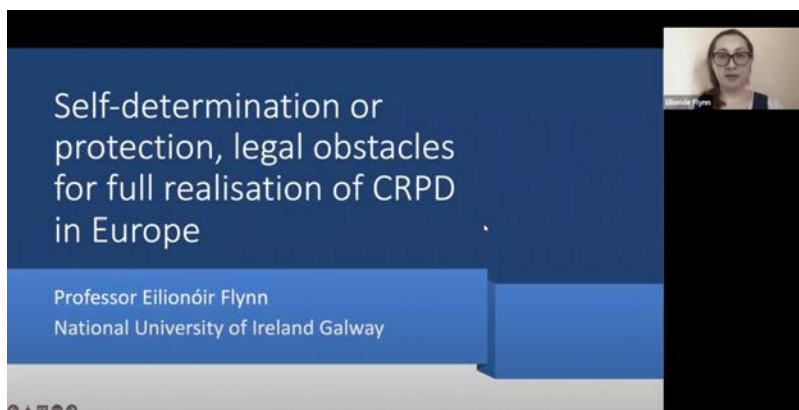
Det norske ordførerskapet arrangerte våren 2022 et ekspertseminar om implementeringen av CRPD i etterkant av møtet i Funksjonshinderrådet i mars. Internasjonale kapasiteter og eksperter fra Norden innledet til gode diskusjoner. Medlemmer av rådet deltok som innledere og deltakere.

Linn Bylund fra Likestillingscenteret KUN ga en kort introduksjon til menneskerettighetskonvensjonen (CRPD) fra et urfolksperspektiv. Urfolk nevnes sjelden og mest som bisetninger i dokumentasjonen rundt CRPD, sier Bylund og understreker viktigheten av å ha et helhetsperspektiv. Hun understreket dette ved å beskrive hvordan samfunnets ulike tjenester er dårlig tilpasset minoriteter.

De som hold innlegg:

- Odin Adelsten Aunan Bohmann, statssekretær Kultur- og likestillingsdepartementet
- Anna Bjørshol, avdelingsdirektør Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og leder Funksjonshinderrådet
- Linn Bylund, Likestillingscenteret KUN – Urfolk med funksjonsnedsettelse: Uppspill til Statspartskonferansen for CRPD
- Eilionóir Flynn, NUI Galway: Self-determination or protection? Legal obstacles for full realization of CRPD in Europe
- Kjetil Mujezinovic Larsen, UiO: Endringer i norsk rett som følge av CRPD
- Ola Balke, Myndigheten for delaktighet: Hvordan jobber Sverige med å informere og engasjere kommunene?
- Cecilie Sandness, Bufdir, og Tone Flaten, statsforvalteren Trøndelag: Hvordan jobber norske myndigheter (Bufdir) og statsforvalterne med å sikre lokal gjennomføring?
- Anna Caldén, Disability Rights committee: Arbeidet med lokal gjennomføring i Finland

- Anja Hynne Nielsen, Handicaptalsmanden Grønland: Hva betyr det lokale selvstyret for arbeidet med funksjonshemmedes rettigheter?
- Rosemary Kayess, chair CRPD committee: The committees work on Guidelines on Deinstitutionalization of Persons with Disabilities, including in emergency situations
- Raimo Tengvall, Forum Virium Helsinki: Citizen participation and accessibility in smart city and smart mobility development

Professor Eilíonóir Flynn, Established Professor at the School of Law and Director of the Centre for Disability Law and Policy (CDLP) at the National University of Ireland Galway hold et innledningsforedrag om juridiske hindringer for full gjennomføring av CRPD i Europa.

Den australske menneske- og funksjonsrettsaktivisten Rosemary Kayess snakket om retten til et selvstendig liv og menneskerettighetskonvensjonens vektlegging av rett til å slippe å bo på institusjon på grunn av sin funksjonsnedsettelse.

Nordisk seminar for FNs delegater til statspartsmøte om CRPD

A minority within the minority. This makes indigenous persons with disabilities especially vulnerable when it comes to climate change. That was the message of the Nordic side event at the UN Conference on the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) in New York. Indigenous persons with disabilities – challenges and opportunities posed by environmental change.

Norwegian Ministry
of Culture and Equality

Nordic Council
of Ministers

Climate and environmental damage, as well as climate action, pose specific challenges for persons with disabilities, and indigenous peoples. Indigenous peoples suffer disproportionately from loss of biological diversity and environmental degradation. Both mental and physical health of indigenous persons are affected by environmental degradation, toxic waste and forced migration, causing mental and physical disability.

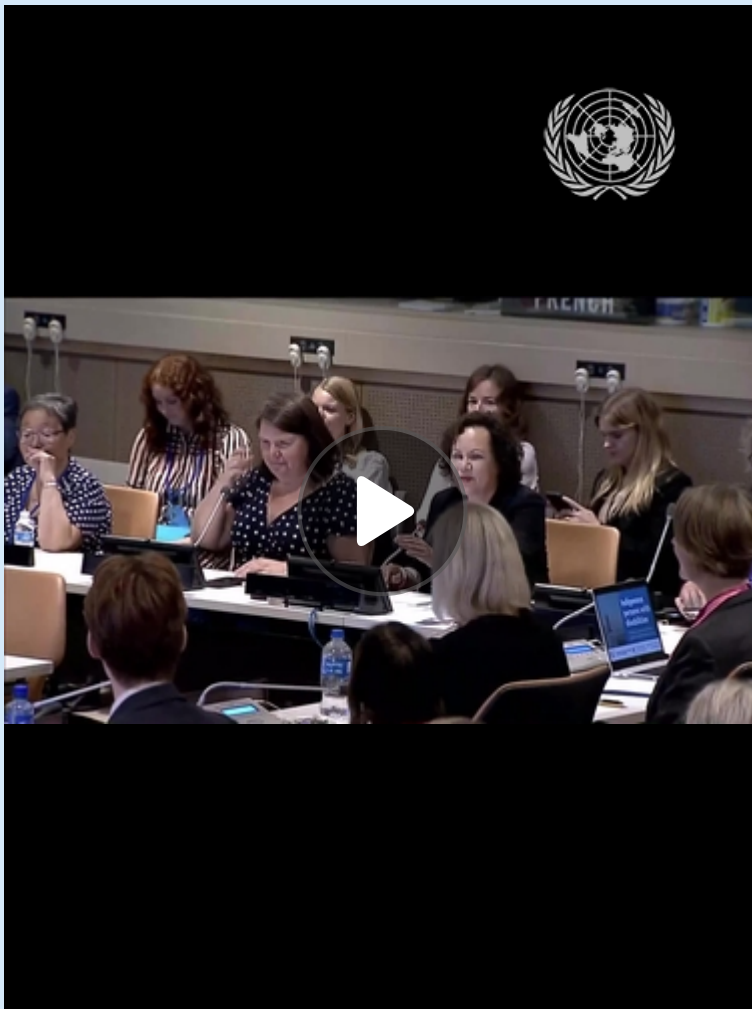
Persons with disabilities within indigenous communities are especially vulnerable in cases of extreme weather events and climate disaster. At the same time, the need for climate action impose upon states an obligation to implement welfare services for persons with disabilities, in a sustainable manner. The side event will shed light upon how welfare services can be customized to the needs of indigenous disabled persons, in respect of their spiritual connection to land, nature and traditional knowledge.

– All too often indigenous cultural rights are forgotten for groups that have special needs, as they are minorities within the minorities, says Runar Myrnes Balto, Council member of the Sami parliament in Norway.

– It is essential that we involve people with disabilities in matters that concern them and act on what they are telling us. We need to see an individual as the whole person they are – not just their specific disability, says Astrid Kragh, Minister for Social Affairs and Senior Citizens in Denmark.

WATCH THE WEBINAR

[Indigenous persons with disabilities – challenges and opportunities posed by environmental change | UN Web TV](#)

Gry Haugbakken, State Secretary, Ministry of Culture and Equality, Norway

The speakers at the Nordic side event

- Gry Haugbakken, state secretary, Ministry of Culture and Equality, Norway
- Runar Myrnes Balto, council member of the Sami Parliament with responsibility for disability issues, Norway
- Astrid Krag, minister for Social Affairs and Senior Citizens, Denmark
- Sif Holst, vice-chair Disabled People's Organisations Denmark and Denmark's representative on the Council of Nordic Cooperation on Disability, Disabled People's Organisations Denmark
- Line Melbøe, professor, UiT The Arctic University of Norway Department of Social Education
- Holly Echo-Hawk, MSc Organizational Behavior, National Co-Chair Opioid Response Network Indigenous Communities Workgroup and Senior Advisor, California Tribal MAT Stimulant Treatment Initiative and Tribal Behavioral Health SME, New England MHTTC
- Janne Hirvasvuopio, parliamentary assistant and member of Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities VANE
- Niels Tuutu Berthelsen, principal, Gertrud Rask Minde, Sisimiut Greenland

The speakers together with the Norwegian organisers of the Nordic side event.

READ MORE

[Climate change hits indigenous persons with disabilities harder](#)

Nettverk for erfaringsdeling om kunnskapsutvikling på funksjonshinderområdet – initiativ fra forskning og utviklingsmiljøer

Tidsperiode: Etablering i 2021. Gjennomføring i 2022–2025.

Utfører og finansiering: Nordens velferdssenter har prosjektlederansvar. Erfaringsnettverket finansieres av Nordisk ministerråds sekretariat for sosiale saker. Erfaringsnettverket og dets aktiviteter drives av VIVE Det Nasjonale Forsknings- og

Analysecenter for Velferd i Danmark.

VIVE organiserer en programgruppe med eksperter fra Danmark, Sverige, Finland, Island og Norge. Programgruppen bidrar til utformingen av temaer og innhold i webinarerne og andre aktiviteter.

Funktionshindersrådets medvirkning:

- en av initiativtakerne til etableringen av nettverk
- ekspertgruppe og deltakere på webinarerne

Webinarer i 2022

Webinar 1:

WATCH THE WEBINAR

[Webinar: How is support for people with disability organized – experiences from the Nordic Region](#)

Three keynote speakers presented experiences and perspectives from Iceland, Sweden and Norway. They talked about how welfare services are organized, financed, prioritised and implemented and how responsibility is organised between different levels of government.

Keynotes speeches: Trends and themes concerning organisation of services for people with disability

Speakers:

- Rannveig Traustadóttir, University of Iceland: Organising and implementing disability rights in Nordic welfare states
- Johanna Gustafsson, University of Örebro and OsloMet: Whose responsibility? Organization of support for people with disability in Sweden.
- Jan Tøssebro, Norwegian University of Science and Technology: Communalization of service provision: From ideology to governance. Norwegian perspectives

Webinar 2:

WATCH THE WEBINAR

[Webinar: Equal right to education. Inclusive schools and the organization of individual support](#)

At the webinar Equal right to education – Inclusive schools and the organization of individual support experiences and perspectives from Finland, Iceland and Norway was presented and discussed. Focus lies on the primary school system; both ordinary and specialized schools.

There is a great variety between the Nordic countries in how support for people with disabilities is organized. This also applies to the school systems.

It is important to discuss the topic in a Nordic perspective, because we have much to learn from each other. The Nordic countries do things differently, which can inspire development

of practice and policies, says Jakob Trane Ibsen, chief research analyst at VIVE.

Keynote speakers at the webinar was:

- Juho Honkasilta, University of Helsinki: The state of inclusion in the state of inclusion? – The case of Finland
- Edda Óskarsdóttir, University of Iceland: Inclusive education in Icelandic compulsory education – status and prospect
- Øyvind Snipstad, Inland Norway University: Inclusive education in Norway: From inclusive policies to marginalising practices.

READ MORE

[New network to share experiences on disability and welfare services](#)

Nordisk/Baltiske ekspertmøte om funksjonshinderpolitikk

Nordic-Baltic second Meeting on Disability Policy and Practice. The meeting was organized within the framework of a Nordic Council of Ministers' Nordic-Baltic Cooperation Project on Social Affairs and Health.

Merle Kuusk from the Nordic Council of Ministers' Office in Estonia moderating the event.

Speakers:

- Merle Kuusk, adviser, Nordic Council of Ministers' (NCM) Office in Estonia (moderator)
- Kertu Kärk, communications adviser, Nordic Council of Ministers' Office in Estonia: Presentation of NCM Estonian Offices' Activities
- Kai Koivumäki, deputy director and operations manager, Nordic Welfare Center: Presentation about Nordic Welfare Center and activity on disability issues

The Nordic and Baltic countries presented their disability policy and current activities

Denmark - Leif Olsen, senior researcher, Danish Center for Social Science Research (VIVE)

Finland - Stina Sjöblom, senior researcher, Finnish Institute for Health and Welfare (THL)

Faroe Islands - Tóra við Keldu, chairwoman, National Disability Umbrella Organisation (MEGD)

Greenland - Anna Ida Hallgaard Jonsson, project officer, Tilioq

Norway - Anna Bjørshol, deputy director general, Norwegian

Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Bufdir)

Sweden - Ola Balke, researcher, Swedish Agency for Participation (MfD)

Lithuania - Rasa Genienė, adviser, Horizontal Policy and Project Management Group, Ministry of Social Security and Labour

Latvia - Aiga Lukašenoka and Dace Kampenusa, Ministry of Welfare

Estonia - Kadri Mets, adviser of Social Welfare Department, Ministry of Social Affairs

Accessibility

Moderated by Jakob Trane Ibsen, chief research analyst, VIVE

- Accessible Buildings & Environments. Niina Kilpelä, senior architect, Ministry of the Environment, Finland
- Socio-economic analyses of built environments following the principles of universal design. Mapping literature and knowledge. Leif Olsen, senior researcher, VIVE, Denmark
- How we work with universal design and accessibility in Norway. Anna Bjørshol, deputy director general, Bufdir and Cato Lie, senior adviser at FFO, Norway

UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities

Moderated by Anna Caldén, SAMS (Finnish Association for Disability Cooperation)

- How do the authorities in Sweden work to inform and engage the municipalities? Ola Balke, researcher, The Swedish Agency for Participation (MfD), Sweden
- Partial reform of the Discrimination Act. Katri Leikas, adviser, Ministry of Justice, Finland
- Handicaptalsmanden Tilioq – an institution to safeguard and promote the interests of persons with disabilities in society on the basis of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Anja Hynne Nielsen, Disability Ombudsman, Greenland

Aktivitet 1.2 Urfolk og funksjonshinder

Tidsperiode: Pågår gjennom hele handlingsplanperioden 2018–22.

Utfører og finansiering: Nordens velferdssenter, Nordisk demensnettverk, Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder, Ministry of Social Affairs and Health (Finland), Finnish Institute for Health and Welfare (THL), Sametinget i Finland, SámiSoster, Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities VANE, og Finnish Human Rights Centre.

Status: Det er generelt sett lite systematisert kunnskap om funksjonsnedsettelse og funksjonshemming knyttet til urfolk i Norden, som samer og inuitter. Målet med tiltakene er å støtte forskning, profesjonelle nettverk og nordiske nettverk av personer med funksjonsnedsettelse og deres pårørende fra nordiske urfolk. Nordens velferdssenter har tidligere arbeidet med et prosjekt om samer og funksjonsnedsettelse.

Se [Årsrapport 2021 for Funksjonshinderrådet](#) for mer informasjon om aktiviteter på dette tema, blant annet om seminaret: "Indigenous peoples: language, culture, and life cycle".

"Don't tell me that I don't remember"

I 2022 publiserte Nordens velferdssenter en tekstet versjon av webinaret om demens, funksjonsnedsettelse og urfolk; Indigenous peoples: language, culture, and life cycle.

På webinaret fortalte blant andre Merja Pieski fra organisasjonen for sosial- og helsehjelp til samene, SamiSoster, om problemet med at de fleste tjenester for urfolk med demens kun er tilgjengelig på majoritetsspråket.

– Hvor mange av oss kan snakke om helsen vår eller smerte på et annet språk med flere ord enn bare et kort «ok»?», spurte Merja Pieski.

WATCH THE WEBINAR

[Webinar: Indigenous peoples. Language, culture and life cycle](#)

I 2022 fortsatt arbeidet på området urfolk og funksjonshinder ved at ordførerlandet Norge satte sammen en ekspertgruppe om urfolk og funksjonshinder i forbindelse med utformingen av en concept note for et sidearrangement på UN COSP15.

Det Norske ordførerskapet satte tidlig i 2021 temaet urfolk og funksjonshinder på agendaen for sitt ordførerskap i 2022, og benyttet planleggingen av sidearrangementet på UN COSP15 til å bygge videre på det nettverket som er etablert for dette tema i Norden.

Ett av temaene for det 15. statspartsmøtet om UNCRPD var i 2022 diskusjonen om hvordan personer med nedsatt funksjonsevne med urfolksbakgrunn kan delta i miljøkampen, se Aktivitet 1.1 Erfaringsutveksling og internasjonal dialog om

implementering av CRPD. Urfolkene er i en sårbar situasjon og står overfor mange utfordringer.

– Vi vil få mindre beitemarker, og invaderende arter vil trenge seg inn på våre områder, men vi må også håndtere trusselen om økt gruvedrift, avskoging og planer om store vindkraftparker, sier Janne Hirvasvuopio, som er medlem av komiteen for sosial- og helsevesen i Sametinget i Finland.

Aktivitet 1.3 Barn, unga och delaktighet

Tidsperiod: Projektet startades 2019 och rapporten kom 2021.

Utförare och finansiär: Projektets aktiviteter finansieras delvis av NORDBUK och delvis genom Nordens välfärdscenters basbeviljning. Nordens välfärdscenter bidrog även med projektledning.

Status: Barn och unga med funktionsnedsättning har sämre hälsa och förutsättningar för delaktighet än andra barn.

Nordens välfärdscenter har drivit, med finansiering från och i dialog med Nordiska ministerrådets barn- och ungdomskommitté NORDBUK, ett projekt som samlar kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning. Projektet har även innefattat metoder och exempel på lovande praxis om hur barn och ungas röst kan stärkas inom skola och fritid. En expertgrupp samt en grupp företrädare för unga med funktionsnedsättning har bidragit till en rapport om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning i Norden, en kartläggning av aktörer med ansvar för att främja inkludering av och kunskap om gruppen samt goda exempel på metoder för inkludering i olika sammanhang.

[Mer information om projektet Barn, unga och delaktighet.](#)

Deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse

2021 publicerade projektet en rapport om den universella rätten alla barn och unga har att delta och säga sin mening och bli hörda i saker som angår dem.

LÄS PUBLIKATIONEN HÄR

[Se, lytte og inkludere - Deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse i Norden](#)

Rapporten är publicerad på både norska och engelska.

LÄS MER

[Ny rapport: ojämlika möjligheter till delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättning](#)

2. Hållbar utveckling

Hållbar utveckling på funktionshindersområdet innebär att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Arbetet med aktiviteter för att främja hållbar utveckling inom funktionshindersområdet syftar till att Norden ska kunna nå sin vision om ett socialt hållbart och konkurrenskraftigt Norden.

I [visionen för 2030](#) ingår att Norden tillsammans ska främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd. Detta innebär att fokusera på inkludering i arbetslivet, lämplig organisering av välfärdstjänster och att bygga bort funktionshinder i samhället genom att investera i universellt utformade lösningar.

En hållbar utveckling av den nordiska välfärdsmodellen bygger på att så många som möjligt bidrar till ekonomin genom hög sysselsättning. Detta nödvändiggör en inkluderande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Ett mer universellt utformat samhälle och utveckling av och tillgång till ny teknologi möjliggör stärkt inkludering av och ökad självständighet hos personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde bidrar till det nordiska samarbetets och ländernas samarbete för att leva upp till målen genom stärkt inkludering på arbetsmarknaden, i stadsmiljöer, kulturlivet etcetera. Ett flertal internationella politiska processer pågår där de nordiska länderna deltar.

- [Aktivitet 2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i ministerrådets verksamhet](#)
- [Aktivitet 2.2 Universell utformning, delaktighet och demokrati](#)
- [Aktivitet 2.3 Inkluderande arbetsliv](#)

Aktivitet 2.1 Integrering av funksjonshindersperspektivet i Nordisk ministerrådets virksomhet

Tidsperiode: Pågår gjennom hele handlingsplanperioden. Rapporteres årlig.

Utfører og finansiering: Prosjektet utføres under ledelse av sekretariatet for Funksjonshinderrådet i nært samarbeid med Nordisk ministerråds sekretariat. Nordisk ministerråd for helse- og sosialsektoren finansierer aktiviteter gjennom bevilgninger til sekretariatet for Funksjonshinderrådet, Nordens velferdssenter. Tiltak innenfor andre politikkområder finansieres av respektive sektor.

Status: Nordisk ministerråd arbeider systematisk for å styrke funksjonshindersperspektivet i alle relevante politikkområder. Målet er å skape positive endringer som forbedrer tilgjengelighet og styrker bevisstheten om funksjonshinderperspektivet innenfor områdene arbeidsmiljø og personalpolitikk, møter/konferanser og kommunikasjon.

Funksjonshinderrådet konsulteres og følger opp denne utviklingen via sekretariatet for Funksjonshinderrådet.

[Mer Information på Nordens velferdssenters hemsida.](#)

LES DE TO SISTE RAPPORTENE

[Ett nordiskt samarbete för alla
– Funktionshindersintegrering i
Nordiska ministerrådets
verksamhet 2021](#)

[Integrering av
funksjonshinderperspektivet i
Nordisk ministerråds
politikkområder. Statusrapport
november 2022](#)

Integrering av funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerråds virksomhet

Det nordiske regjerings samarbeidet er organisert i politikkområder og virksomhetsområder. Samarbeidet på politikkområdene er komplekst og understøttes av sekretariatet, underliggende institusjoner og samarbeidsorganer. Flere tverrsektorielle perspektiver integreres i politikkområder, virksomhetsområder og i administrasjonen. Målet er at alle relevante politikkområder skal integrere funksjonshinderperspektivet.

Definisjon av «funksjonshinderperspektivet»:

I en nordisk språklig og politisk kontekst forstås integrering av «funksjonshinderperspektivet» som å tematisere og aktualisere situasjoner og behov som personer med nedsatt funksjonsevne opplever på alle politikkområder. Personer med nedsatt funksjonsevne deltar i politikutforming og er påvirket av politikk på alle områder. Ideen er at alle politikkområder skal ha et funksjonshinderperspektiv og være et tverrgående perspektiv. På engelsk vil det tilsvarende begrepet være «disability mainstreaming» eller «disability inclusive». I forståelsen av og i arbeidet med å implementere «funksjonshinderperspektivet» inngår å øke bevisstheten om det å ta initiativer til og gjøre beslutninger som bidrar til å redusere funksjonshemmende barrierer og treffe tiltak for å

fremme universell utforming.

Arbeidet med å implementere funksjonshinderperspektivet i Nordisk ministerråds sekretariat omfatter både å gjøre egen virksomhet tilgjengelig og fremme perspektivet i all politikk.

Kontinuerlig samarbeid med det interne nettverket for integrering av funksjonshindersperspektivet i Nordisk ministerråds sekretariat

Ledelsen for Nordisk ministerråds sekretariat besluttet i september 2018 å styrke arbeidet med integrering av funksjonshindersperspektivet gjennom en formalisert og systematisert intern prosess. Fra 2019 har det vært et internt nettverk for integreringsarbeidet. Nettverket består av seniorrådgivere og rådgivere fra relevante sektorer, samt fra kommunikasjonsavdelingen. Hvert år arrangeres det et seminar for nettverket og medlemmer av Funksjonshinderrådet. I 2022 var temaet diskriminering.

Inspirasjonsworkshop: Hvordan blir mennesker med nedsatt funksjonsevne diskriminert i Norden?

Seminalet ble innledet med fem innlegg som beskrev hvordan mennesker med funksjonshinder blir diskriminert. Det ble presentert offentlig statistikk på diskriminering, former for rapportert diskriminering og aktuelle samfunnsområder der diskriminering forekommer. Enkelt saker om diskriminering som har hatt betydning for utforming av regelverk eller praksiser, ble løftet fram. Seminalet var en oppfølging av at Nordens velferdssenter i 2017 publiserte rapporten [Diskrimineringsskydd och funktionshinder – en nordisk överblick \(2017\)](#). Tema er sentralt i det nordiske samarbeidet om funksjonshinderspørsmål. I løpet av de neste årene er det et mål å kunne presentere et utgangspunkt for å følge utviklingen av hvordan mennesker med funksjonsnedsettelse blir diskriminert i Norden.

De som holdt innlegg:

Eli Knøsen, fagdirektør [Likestillings- og diskrimineringsombudet](#) i Norge

Nanna Margrethe Krusaa, chefkonsulent og teamleder, Handicap, Ligebehandling [Dansk Institut for Menneskerettigheder](#) (DIHR)

Olle Andersson Brynja, utredare [Diskrimineringsombudsmannen \(DO\)](#) i Sverige

Ville Rantala, legal adviser, [The Finnish Institute for Health and Welfare \(THL\)](#)

Elias Vartio, juridiskt ombud, [SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf](#)

Jón Þorsteinn Sigurðsson, [Head of regional Rights protection officers for disabled persons in Iceland, Reykjavík & Seltjarnarnes](#)

Eiríkur Smith, [Head of regional Rights protection officers for disabled persons in Iceland, Kópavogur, Garðabær, Álftanes, Mosfellsbær og Kjós](#)

Deltakelse i andre arrangementer

Medlemmer av nettverket for integrering av funksjonshindersperspektivet i Nordisk ministerråds sekretariat har deltatt i flere av arrangementene på funksjonshindersområdet i 2022, blant annet ekspertseminar om implementering av CRPD og Konst och kultur för alla – Konferens om kultur och funktionshinder i Norden.

Aktivitet 2.2: Universell utforming, deltakelse og demokrati

Tidsperiode: Startet i 2019 og ble avsluttet i 2020. Se Årsrapport 2020 for Funksjonshinderrådet for mer informasjon.

Utfører og finansering: Nordens velferdssenter koordinerte prosjektet som ble gjennomført i samarbeid med nasjonale aktører i de nordiske landene. Hver nasjonal aktør var ansvarlig for å arrangere et nordisk dialogmøte om et tema knyttet til mål og delmål i Agenda 2030.

Status: Dette prosjektet kartla nettverk og tilnærminger og bidro til gjennomføringen av fem delmål i Agenda 2030. Prosjektet ble gjennomført av Nordens velferdssenter sammen med nasjonale aktører i de nordiske landene, og det samlet representanter for de største funksjonshindergruppene (syn, hørsel, bevegelse, kognisjon), unge med funksjonsnedsettelse, forskere, praktikere og politikere for dialog, utvikling og spredning av gode eksempler på universell utforming, noe som kan styrke utviklingen mot et Norden for alle.

[Mer informasjon om prosjektet](#)

Konferanse: Kunst og kultur for alle

Kunst og kultur skal være tilgjengelig for alle, og alle skal ha rett til å utvikle sitt eget kunstneriske potensial. På oppdrag av Nordisk ministerråd for kultur arrangerte Nordens velferdssenter konferansen: Kunst och kultur för alla – Konferens om kultur och funktionshinder i Norden.

Grensesprengende tolkninger. En av statuene i skulpturgården på Nationalmuseet, Stockholm, synstolkes av intendent Jeanette Rangner Jacobsson, som Richard Andersson, solo bass, spontant tolker til en musikalsk opplevelse.

Den fysiske rammen rundt konferansen, ved at konferansen ble arrangert på Nasjonalmuseet og på Moderna museet i Stockholm i vakkert sensommervær, bidro til å gjøre dette arrangementet til en suksess. På konferansen ble det presentert en internasjonal kunnskapsoppsummering om temaet, satt inn i en nordisk kontekst. Konferansen presenterte et mangfold av kulturuttrykk fra en rekke kunst- og kulturinstitusjoner. Virkemidler og lovende praksiser fra hele Norden om hvordan fjerne funksjonshindrende barrierer slik at personer med nedsatt funksjonsevne kan nyte, produsere og profesjonelt jobbe med kunst og kultur ble presentert.

Åpningsnummeret på konferansen var «Jag anar något vackert därinne» av Kulturcentrum Skåne. Medverkande: Alice Lundh Papiernik, Iris Ekholm, Hannes Wennström, Christel Nilsson Ringdahl, Christoffer Modig, Jonas Ringdahl Seidelin och Åsa Wallin Pinhao.

Ett av de imponerende musikalske innslagene var ved [Universal Orchestra](#). De representerte prosjekter som er støttet av [Nordisk Kulturfond](#).

I orkesteret spiller musikere fra Samspill og Komponering Uten Grenser (SKUG), Norge, Music Centre Resonaari, Finland og Drake Music Scotland.

Konferansen ble et sted for kontaktetablering og nettverksbygging på tvers av land og sektorer.

Deltakere på konferansen var representanter fra nasjonale og nordiske kulturmyndigheter, organisasjoner og institusjoner.

Konferansen ble avsluttet i en panelsamtale der ledere for nordiske kulturinstitusjoner uttrykte vilje til å jobbe med tema kunst og kultur for alle fremover.

En av innleiderne på konferansen var professor og forfatter Jan Grue.

LES MER

[Konstnärer med funktionsnedsättning kan förnya konsten](#)

Tilgjengelige kulturbygg

Funksjonshinderrådet har i 2022 vært på studiebesøk på kulturinstitusjoner i Norden for å oppleve tilgjengeligheten og høre om tilgjengelighetsstrategien til de nyeste museum i Norden og kulturinstitusjoner drevet av mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Funksjonshinderrådet besøker Munch-museet i Oslo.

Aktivitet 2.3: Inkluderende arbeidsliv

Prosjektet Framtidens arbeidsliv – teknologi og digitalisering for økt inkludering

Tidsperiode: Startet i 2019 og ble avsluttet i 2021. Spredning og formidling i 2022.

Utfører og finansiering: Nordens velferdssenter gjennomfører prosjektet Framtidens arbeidsliv – teknologi og digitalisering for økt inkludering på oppdrag fra Nordisk embetsmannskomite for arbeidslivets (EK-A) arbeidsmarkedskomite.

Se [Årsrapport 2021 for Rådet for nordiskt samarbeite om funksjonshinder](#)

Status: Prosjektet Framtidens arbeidsliv – teknologi og digitalisering for økt inkludering har kartlagt og spredt kunnskap om digitale og teknologiske løsninger som styrker mulighetene for personer med funksjonsnedsettelse på arbeidsmarkedet og i arbeidslivet.

Ungdommer og voksne med funksjonsnedsettelse er mindre sysselsatte enn resten av befolkningen. Dette prosjektet handler om hvordan de nordiske landene med hjelp av teknologi, digitalisering og innovasjoner kan overvinne disse forskjellene.

Prosjektet Framtidens arbeidsliv – teknologi og digitalisering for økt inkludering har fått internasjonal anerkjennelse. Den velrenommerte internasjonale stiftelsen Zero Project rangerte dette prosjektet, Future working life, blant de 76 mest innovative metodene og policy-prosjektene i en [global sammenligning i 2021](#).

Prosjektleder Lars Lindberg presenterte Framtidens arbeidsliv-prosjektet i februar på The Zero Project Conference 2022, #ZeroCon22. Denne globale konferansen om innovasjoner innen tilgjengelighet ble avholdt på De forente nasjoners kontor i Wien og strømmet direkte på YouTube.

Presentasjonen på The Zero Project Conference 2022.

På Nordisk ministerråds konferanse Inkludering av utsatte grupper i arbeidsmarkedet den 15. november i den Norske Opera presenterte prosjektleder Lars Lindberg prosjektet for et nordisk publikum.

Det norske arbeids- og inkluderingsminister var initiativtaker og arrangør av konferansen.

Prosjektet ble også lagt merke til i en artikkel i CareTech, hvor Lars Lindberg forteller om resultatene: [Ny teknologi kan hjelpe flere med at finde en plads på arbejdsmarkedet.](#)

Prosjekt: Kartlegging av nordiske modeller og systemer for individuelt tilpasset støtte og tjenester til personer med funksjonsnedsettelse.

Tidsperiode: Startet og avsluttet i 2021. Spredning og formidling i 2022.

Se [Årsrapport 2021 for Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder.](#)

Utført og finansiert av: Nordens velferdssenter og Institutt for helse og velferd, THL, i Finland. Prosjektet er et samarbeid mellom Nordens velferdssenter og Institutt for helse og velferd, THL, i Finland og forsøksprosjektet med personlig budsjett. Prosjektet er en aktivitet innenfor det finske formannskapsprogrammet for Nordisk ministerråd i 2021. Kartleggingen skal være et grunnlag for en kommende reform i Finland. Formålet med dette prosjektet er å kartlegge hvilke modeller for personlig budsjettstyring av støtte og tjenester som kan styrke gjennomføringen av FN-konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse. Dette

gjelder spesielt artikkel 19 om retten til å leve selvstendig og delta i samfunnet.

Rapporten fra prosjektet Individuelt tilpasset støtte og tjenester for personer med funksjonsnedsettelse – modeller i Norden er med i beslutningsunderlaget for behandlingen av et forslag til en kommende (2022) reform av støtte og tjenester for personer med funksjonsnedsettelse i Finland.

Miniseminar om personer med utviklingshemming, inklusjon i arbeidsliv, utdanning, og trygghet i hverdagen

I forbindelse med møtet i Funksjonshinderrådet i mars 2022 ble det arrangert et miniseminar om sentrale forskningsprosjekter og lovende praksis om inklusjon i arbeidslivet.

Direktør Mari Trommald i Bufdir, Norge innledet seminaret.

Personer med funksjonsnedsettelse diskrimineres på arbeidsmarkedet

Elisabeth Ugreninov, forsker ved Seksjon for helse- og velferdsforskning. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet, presenterte [forskningsprosjektet HIRE?](#) – om arbeidsgiveres holdninger og praksiser overfor jobbsøkere som har nedsatt funksjonsevne.

– En rullestolbruker må søke på dobbelt så mange jobber for å bli kalt inn til intervju, forteller Elisabeth Ugreninov, forsker ved NOVA. Hun presenterte tre pågående forskningsprosjekter på Funksjonshindersrådsmøte i mars.

Publikasjoner fra forskningsprosjektet:

- Bjørnshagen, V. og Ugreninov, E. (2021). [Disability Disadvantage: Experimental Evidence of Hiring Discrimination against Wheelchair Users](#). Oxford academic (academic.oup.com)
- Bjørnshagen, V. & Østerud, K.L. (2021). [Diskriminering av funksjonshemmede i arbeidslivet – funn fra et felteksperiment og oppfølgingsintervjuer](#). Søkelys på arbeidslivet (idunn.no)
- Bjørnshagen, V. (2022). [Do Large Employers Discriminate Less? An Exploration of Company Size Variation in Disability Discrimination Based on Data from two Field Experiments](#). Work and Occupations (journals.sagepub.com)
- Østerud, K. (2022). [Mental illness stigma and employer evaluation in hiring: Stereotypes, discrimination and the role of experience](#). Sociology of Health and Illness (onlinelibrary.wiley.com)
- Østerud, K., & Vedeler, J. (2022). [Disability and Regulatory Approaches to Employer Engagement: Cross-National Challenges in Bridging the Gap between Motivation and Hiring Practice](#). Social Policy and Society (cambridge.org)

Inklusjon i arbeidslivet – lovende praksis

Trioen Eknes, Andersen og Hadzijusufovic fortalte engasjert om konseptet [HELT MED](#) – inkludering av personer med utviklingshemming i ordinært arbeidsliv. Dette er en lovende praksis for inklusjon i arbeidslivet i Norge

Gjennom HELT MED-arbeidsformen skal personer med utviklingshemming få samme muligheter som andre til å velge blant jobber de er interesserte i. Målet er at arbeidssøkere med utviklingshemming skal kunne delta i arbeidslivet og opplever at de er inkludert og deltakende i samfunnet på lik linje med andre. Trioen som presenterte var:

Jarle Eknes er daglig leder i Stiftelsen HELT MED og [Stiftelsen SOR](#). Han er spesialist i klinisk psykologi, og har vært redaktør og forfatter for seks fagbøker. Stiftelsen SOR jobber for gode levekår for mennesker med utviklingshemming og opprettet HELT MED for å bidra til et mer inkluderende samfunn.

Felix Andersen har fått jobb på Fagerborghjemmet (sykehjem) i Oslo, gjennom HELT MED-ordningen.

Kenan Hadzijusufovic er jobbspesialist ved Sens og følger opp

arbeidstakere og arbeidsgivere i HELT MED-ordningen.

Høyere utdanning for personer med utviklingshemming

VID vitenskapelige høyskole har etablert en høgskoleutdanning i menneskerettigheter for studenter med utviklingshemming.

Inger Marie Lid, professor på VID vitenskapelige høyskole, fortalte Funksjonshinderrådet om hele prosessen med å etablere dette utdanningstilbudet.

Lids forskningsinteresser er tverrfaglig funksjonshemmingsforskning, etikk, medborgerskap og universell utforming. Hun er sjefsredaktør for Scandinavian Journal of Disability Research, og sentral i etableringen av prosjektet Høyere utdanning for personer med utviklingshemming.

Bakgrunnen for prosjektet er at personer med utviklingshemming ikke har tilgang til høyere utdanning til tross for at CRPD (artikkel 24) slår fast at partene skal sikre at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til høyere utdanning, yrkesrettet opplæring, voksenopplæring, livslang læring på lik linje med andre. NOU (Norsk offentlig utredning) 2016:17 anbefaler å utforske muligheter for høyere utdanning for personer med utviklingshemming

Studiet åpnet i september 2022 ved VID Stavanger og VID Oslo som det første høgskolestudiet for studenter med utviklingshemming i Norge.

MER INFORMASJON

[Høgskoleutdanning i menneskerettigheter for studenter med utviklingshemming](#)

[Skal tilby høyere utdanning til personer med utviklingshemming](#)

[VID med banebrytende pilotprosjekt innen høyere utdanning for personer med utviklingshemming](#)

Trygghet for risikoutsatte

John-Ingvard Kristiansen, seniorrådgiver i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet presenterte arbeidsmodellen [TryggEst – vern av risikoutsatte voksne](#).

TryggEst arbeidsformen inneholder forslag til hvordan en kommune kan organisere arbeidet med å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.

Noen voksne er spesielt risikoutsatt for vold og overgrep fordi de trenger hjelp til ting andre klarer selv. Det er personer som på grunn av fysisk, psykisk eller kognitiv/intellektuell funksjonsnedsettelse, alder, rus eller sykdom mottar eller burde mottatt offentlige eller private tjenester, og som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.

TryggEst har utviklet et e-læringskurs, verktøy for risikovurdering, statistikk om bekymringsmeldinger, veiledere for fagfolk og informasjon på flere språk.

SE VIDEOENE FRA
TRYGGEST

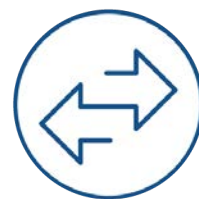
[TryggEst – vern av risikoutsatte voksne](#)

3. Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning är nödvändigt för att Norden skall bli världens mest hållbara och integrerade region 2030. Detta mål är kärnan i den vision som de nordiske statsministrarna antog i augusti 2019.

Fri rörlighet för personer och företag ska underlättas i Norden, och Nordiska ministerrådet arbetar för att motverka hinder för fri rörlighet och tillväxt. Här har Nordiska ministerrådets Gränshindersråd i uppdrag att identifiera och lösa gränshinder.

Samarbete kring nationell lagstiftning och EU-lagstiftning är en viktig del av detta. Det görs ansträngningar för att identifiera åtgärder som ökar rörligheten för kunskap och expertis över gränserna i Norden, och som främjar regional tillväxt och en gemensam nordisk arbetsmarknad. Ett konkret exempel på ett fokusområde för de kommande åren är att lyckas få nordiska yrkes- och utbildningskvalifikationer att i erkännas i de andra nordiska länderna.

Att uppmärksamma och undanröja gränshinder för mobilitet mellan länderna är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Trots att många gränshinder röjts undan och det pågår flera kartläggningar och projekt, kvarstår många hinder för personer med funktionsnedsättning. Detta kan dels bero på att funktionshindersperspektivet inte tydliggjorts eller att hinder behöver undanröjas för att medborgare med särskilda behov enkelt ska kunna ta del av de möjligheter för mobilitet som skapats mellan länderna. Även EU har särskilda satsningar för att undanröja hinder för personer med

funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde främjar fri rörlighet för personer som riskerar att drabbas av gränshinder på grund av bristande tillgänglighet.

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

- [Aktivitet 3.1 Gränshinder och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder](#)
- [Aktivitet 3.3 Smarta inkluderande städer](#)

Aktivitet 3.1 Funksjonshinderperspektivet i nordiske samarbeid om fri bevegelse

Tidsperiode: Hele handlingsplanens tidsperiode.

Nordens velferdssenter og Funksjonshinderrådet planlegger og gjennomfører årlige aktiviteter gjennom hele handlingsplanperioden.

Aktivitetene finansieres delvis med midler fra samarbeidsministrenes budsjett for handlingsplanen om mobilitet. Samarbeidspartnere er aktører med ansvar for ministerrådets funksjonshinder- og grensehinderagenda, inkludert Funksjonshinderrådet, Grensehindersrådet og informasjonstjenesten Hallo Norden.

I 2021 gjennomførte Døves Nordiske Råd, Døve Nordiske ungdomsråd og Nordens velferdssenter et seminar og en kunnskapsinnsamling om tegnspråk og mobilitet. Deltakere i dette arbeidet var blant andre ansvarlige myndighetspersoner for tolketjenestene, Grensehinderrådet, interesseorganisasjoner for døve i Norden og EU.

I 2022 ble prosjektrapporten fra dette arbeidet publisert.

Prosjektrapport: Grenseløse tegn? – Mobilitet og tegnspråk i Norden

Døve og hørselshemmede som bruker tegnspråk, opplever i dag

grensehindringer i Norden. Forskjeller i regelverk, praksis, behandlingstider, mangel på tegnspråktolker og manglende felles nordisk personnummer eller ID-nummer er noen av hindringene tegnspråkbrukere møter når de krysser grensene.

Personer med funksjonsnedsettelse opplever flere og andre grensehindringer enn personer uten funksjonsnedsettelse når de reiser mellom de nordiske landene eller velger å flytte til et annet nordisk land.

Tegnspråkbrukere er avhengige av tegnspråk for å samhandle og delta. Tegnspråktolking på eget språk er nødvendig når de jobber, studerer eller er i et annet land av andre årsaker. Restriksjoner i nasjonale regelverk for tolkehjelp til utlendinger i andre nordiske land blir derfor en hindring.

En annen barriere for tegnspråkbrukere er at de nordiske tegnspråkene har større forskjeller enn de talte nordiske språkene.

Denne prosjektrapporten beskriver grensehindringene som døve tegnspråkbrukere opplever når de passerer nasjonsgrenser for utdanning, arbeid eller privatliv. I et arbeids- og utdanningsliv som skal være åpent, opplever tegnspråkbrukere andre grensehindringer enn mange andre som passerer landegrenser. Prosjektrapporten gir noen anbefalinger for å fjerne de beskrevne grensehindringene.

LES RAPPORTEN HER

[Grenseløse tegn? – Mobilitet og tegnspråk i Norden](#)

LES MER

[Nordiska tolkregler utgör
gränshinder för teckenspråkiga](#)

Inclusive Nordic Travel

Ordførerlandet Norge ved Kultur- og likestillingsdepartementet, og Bufdir gjennomførte konferansen Inclusive Nordic Travel med bidrag fra Nordisk ministerråd og Nordens velferdssenter.

Ordfører for Funksjonshinderrådet og ansvarlig for konferansen, Anna Bjørshol oppsummerer at målsetningen med konferansen og arbeidet på området; - alle burde kunne være turist i Norden, og for å oppnå dette trenger vi inkluderende turisme med universell utforming.

Kultur- og likestillingsminister i Norge, Anette Trettebergstuen åpnet konferansen.

– Alle må ha mulighet til å reise. For at dette skal bli mulig, må alle deler i reisekjeden være tilgjengelige, sa kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen som åpnet konferansen Inclusive Nordic Travel i Oslo.

På konferansen ble det presentert gode eksempler på universell utforming innen opplevelse- og reiselivsbransjen fra Norden.

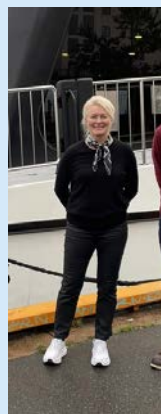
Deltakerne fikk oppleve et konkret eksempel på tilgjengelig turisme gjennom et cruise i Oslofjorden med skipet Legacy of the Fjords. Sightseeingskipet er bygget slik at alle kan nyte den norske naturen uavhengig av funksjonshemming og har for eksempel ingen trapper.

Jon Gunnar Benjaminsson, CEO for Iceland Unlimited Travel Service, presenterte løsninger for tilgjengelig reiseliv.

READ MORE

[Both tourists and the tourism industry benefit from accessible services](#)

Aktivitet 3.2 Studentmobilitet och funktionshinder

Tidsperiod: Projektet genomfördes under 2019.

Utförare och finansier: Nordens välfärdscenter genomförde projektet med finansiering från Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÄK-U).

Status: EU och de nordiska länderna har målsättningar om att studenter inom högre utbildning genomför hela eller en del av sin utbildning i ett annat land. Dessa mål omfattar studenter med funktionsnedsättning.

På grund av ett flertal barriärer som särskilt drabbar studenter med funktionsnedsättning finns stora skillnader mellan dessa och andra studenter vad gäller de faktiska möjligheterna att studera utomlands. I projektrapporten Equity in student mobility in higher education har dessa barriärer beskrivits och rekommendationer har formulerats om vad som kan förbättra förutsättningar för studentmobiliteten i Norden.

Ett flertal nordiska seminarier arrangeras med syfte att sprida resultaten från projektrapporten och i förlängningen öka mobiliteten hos studenter med funktionsnedsättning. Projektet är avslutat.

[Mer information om projektet om studentmobilitet.](#)

Läs publikationen här:

[Equity in Student Mobility in Nordic Higher Education.](#)

Aktivitet 3.3 Samhälls- och stadsplanering som stödjer fri rörlighet för alla

Tidsperiod: Projektet påbörjades 2019 och avslutades 2020.

Utförare och finansierare: Projektet genomfördes av Nordregio med expertstöd från Nordens välfärdscenter på uppdrag av Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) temagrupp för hållbar urban utveckling.

Status: Många av hindren för fri rörlighet som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning kan lösas genom samarbete inom sektorer med anknytning till stadsplanering. Viktiga områden för nordiskt samarbete är exempelvis transport, byggd miljö ("smarta städer" och "åldersvänliga städer" är några exempel på hur detta konceptualiserats hos WHO och andra), liksom turism och så vidare. Nordregio genomför projektet [Planning and designing the inclusive smart city](#).

LÄS PUBLIKATIONEN
HÄR

[The right to access the city:
Nordic urban planning from a
disability perspective.](#)

Rapporten är publicerad på engelska.

Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder

Funksjonshinderrådet har i oppdrag å ha en støttende, rådgivende og kunnskapsformidlende funksjon for alle politiske sektorer i Nordisk ministerråd for å understøtte fokusområdene – menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og inkludering samt fri bevegelse.

Funksjonshinderrådet består av åtte eksperter på funksjonshinderspørsmål som er oppnevnt av medlemslandenes myndigheter (for eksempel fra departement, myndighet, direktorat eller forskningsinstitusjon), og åtte eksperter fra funksjonshindredes organisasjoner i Norden. Funksjonshinderrådet er opprettet av de nordiske samarbeidsministrene og er organisatorisk underordnet Nordisk ministerråd for sosial- og helsepolitikk (MR-S).

Gjeldende mandatperiode for Funksjonshinderrådet er fra 2018 til 2022. Et nytt mandat for Funksjonshinderrådet ble vedtatt i 2022. Den nye mandatperioden er på fem år, fra 2023 til 2027.

Funksjonshinderrådets mandat er å være et understøttende, rådgivende og kunnskapsformidlende råd for alle politiske sektorer i Nordisk ministerråd på fokusområdene menneskerettigheter, bærekraftighet og fri bevegelse. Dette innebærer:

- Å bidra til integrering av funksjonshindersperspektivet i det nordiske samarbeidet og bidra til at FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) går fra ord til handling.
- Å bidra til effektiv samfunnsinkludering av personer med nedsatt funksjonsevne, uavhengig av kjønn, alder, seksuell identitet og orientering, etnisitet eller sosioøkonomisk bakgrunn.
- Å være et internasjonalt godt eksempel når det gjelder inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og integrering av funksjonshindersperspektivet.
- Å bidra med ekspertkunnskap når det gjelder spørsmål som berører funksjonshindersområdet, som universell utforming, tilgjengelighet og situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne, gjennom en aktiv dialog med ministerrådet og andre strategisk viktige aktører, institusjoner, samarbeidsorganer osv. innen det nordiske samarbeidet.
- Å delta i arbeidet med utforming og implementering av Nordisk ministerråds samarbeidsprogram om funksjonshinder – menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og inkludering og fri bevegelse. Samt på eget initiativ ta opp spørsmål til Nordisk ministerråd og informere om oppgaver som Funksjonshinderrådet finner viktige.

Ordførerskapet roterer mellom landene i henhold til rotasjonsordningen for ordførerskapet i Nordisk ministerråd. Rotasjonsordningen er Danmark, Finland, Norge, Sverige og Island. I 2022 var det Norge som hadde ordførerskapet. På grunn av at Sverige har ordførerskap i EU første halvår av 2023, har Sverige og Island inngått avtale om at de bytter ordførerperioden i Nordisk ministerråd. Island blir da ordfører for Nordisk ministerråd i 2023, og har da også ordførerskapet i Funksjonshinderrådet i 2023.

Arbeidsutvalget for 2022 består av ordfører Anna Bjørshol, Norge, neste års ordfører Þór G. Þórarinsson, Island, ordfører for rådet i 2024, Ola Balke, Sverige og en representant fra funksjonshemmede organisasjoner fra forrige års ordførerland (2021), Anna Caldèn, Finland. Arbeidsutvalget har holdt møter før rådsmøtene og ved behov.

Funksjonshinderrådets aktiviteter i 2022

Medlemmene i Funksjonshinderrådet har gjennom hele året fungert som nasjonale kontaktpersoner og eksperter for Nordisk ministerråd. Medlemmene har deltatt i flere webinarer,

møter, samtaler og intervjuer. Funksjonshinderrådet har hatt en aktiv rolle i å utvikle og gjennomføre alle aktiviteter i ministerrådets handlingsplan for det nordiske funksjonshindersamarbeidet. Rådet er initiativrikt, utvikler det nordiske samarbeidet og er en pådriver for å igangsette nye aktiviteter.

Møter i Funksjonshinderrådet

Det første av to møter i 2022 ble gjennomført i NordForsk sine lokaler i Oslo 23. og 24. mars.

Nordisk ministerråds sekretariat for sosiale saker la frem forslag til program for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023– 2027 for rådet. Funksjonshinderrådet diskuterte forslaget og kom med en rekke synspunkter og innspill. Rådsmedlemmene ble også oppfordret til å komme med innspill via en online survey.

To miniseminarer; - om forskning på funksjonshinderspørsmål i Norden - og arbeidsdeltakelse og levekår for mennesker med utviklingshemming, og en ekskursjon til Munch-museet for å se på bygget og tilgjengelighetsaspekter sto på programmet.

Det norske ordførerskapet arrangerte et ekspertseminar om implementeringen av CRPD i etterkant av rådsmøtet dagen etter rådsmøtet. Medlemmer av rådet deltok som innledere og deltakere.

Det andre rådsmøtet i 2022 ble avholdt i Nordisk velferdssenter sine nye lokaler på Skeppsholmen i Stockholm 24. og 25. november.

Det norske ordførerskapet satte i dette møtet søkelyset på konsekvenser av kriser for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Hele dag to av møtet var et ekspertseminar for rådet med inviterte organisasjoner, forskere og myndigheter som belyste situasjonen til personer med nedsatt funksjonshinder i krise-, pandemi og som flyktingen. Funksjonshinderrådet formulerte en resolusjon som ble kommunisert ut etter møte.

Styreleder fra Unge funksjonshemmede i Norge var på ordførerskapets initiativ invitert til møtet. Deltakelse fra en organisasjon for unge bidro til å styrke barne- og ungdomsperspektivet i en rekke saker og diskusjoner som ble tatt opp på møtet.

Funksjonshinderrådet har som oppdrag å ha en støttende og rådgivende og kunnskapsformidlende funksjon til det tverretatlige politikkarbeidet i Nordisk ministerråd.

Rådet har vært aktiv deltakende i utforming av Nordisk ministerråds samarbeidsprogrammet for 2023–2027, og på dette møtet ble det gjennomført en workshop om hvordan aktiviteter og innsatser beskrevet i programmet skal organiseres og gjennomføres.

Dette møtet var det siste møtet i rådsmedlemmenes mandatperiode. I 2023 etableres et nytt Funksjonshinderråd som skal gi råd i Nordisk ministerråds politikktutforming, og være nasjonale kontaktpunkter for fag- og interesse miljøer, organisasjoner og institusjoner på funksjonshinderspørsmål.

Forskning på funksjonshinder

På møtet i Funksjonshinderrådet ble det arrangert et miniseminar om forskning på funksjonshinderområdet, inkludert en presentasjon av [NordForsk](#).

Leder for operativ virksomhet ved NordForsk, Anna Herou, fortalte at NordForsk for tiden ikke har noen forskningsprogram som har funksjonshinder som hovedtema. Hun ønsket et slikt program velkommen og redegjorde for de organisatoriske kriteriene for NordForsk sine programmer. For at NordForsk skal vurdere å finansiere et Nordisk forskningsprogram må minst 3 nordiske organisasjoner gå sammen om et relevant forskningsprosjekt.

Aktuelle forskningstemaer og kunnskapshull innen forskning på funksjonshemning og mennesker med funksjonsnedsettelse.

Terje Olsen, forskningsleder, Gruppe for velferd og levekår, Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning samt sjefsredaktør for Nordisk välfärdsforskning/Nordic Welfare Research, ga et overordnet bilde av forskning på funksjonshinder, og løftet fram tre områder som trenger mer forskning.

Forskning på implementering av CRPD

Det bør gjøres en komparativ studie som ser på hvordan implementeringen av CRPD fungerer i de ulike nordiske landene, sa Terje Olsen. Dette er et tema vi vet lite om, og det er et tema som er avhengig av en flerfaglig forskningstilnærming med et sammensatt forskningsdesign. Implementering av enkelt deler av CRPD er interessant, blant annet artikkel 17, 29, 5 og 9: vern om personlig integritet §17, deltakelse i det politiske og offentlige liv §29, likhet og ikke-diskriminering §5 og tilgjengelighet §9

Forskning på koordinering og organiseringen av velferdstjenester

Olsen foreslo et forskningsprosjekt på koordinering av

sammensatt tjenester. Dette er komplekse praksiser på komplekse velferdsutfordringer som utfordrer velferdssystemene.

Forskning på vold og overgrep

Personer med nedsatt funksjonsevne er en særlig sårbar gruppe for å bli utsatt for vold og overgrep. Det foreslås en forskningsinnsats for å styrke rettsvern og beskyttelse mot vold/overgrep. En slik innsats kan inkludere strafferettspleien, systemer for oppfølging og varsling i førstelinjen, språk og forståelse og styrking av etterforskningskompetanse.

Tidsskriftet Nordisk välfärdsforskning | Nordic Welfare Research

Tidsskriftet utgis av Universitetsforlaget AS (Scandinavian University Press) og forskningsstiftelsen Fafo på oppdrag av Nordens velferdssenter og kommer ut med tre temanummer i året og inneholder tekster på dansk, engelsk, norsk og svensk.

LES MER

[Tidsskriftet Nordisk välfärdsforskning | Nordic Welfare Research](#)

I 2022 ble det publisert flere artikler innen forskning på funksjonshinder.

[User participation among people in vulnerable situations at service level. A scoping review exploring impact for individual stakeholders and services](#)

- [Jan Marius Gathen](#),
- [Tor Slettebø](#) og
- [Erik Skjeggestad](#)

[Företagare med funktionsnedsättning i Sverige en "bortglömd"](#)

grupp i gränslandet mellan arbetslinjen och funktionshinderspolitiken

- [Jonas Olofsson](#),
- [Per Germundsson](#) og
- [Maria Norstedt](#)

[Läs mer om Funktionshinderrådets arbete.](#)

Medlemmar 2022

Danmark

Leif Olsen, VIVE

Hanne Warming, Roskilde Universitet

Sif Holst, Danske Handicaporganisationer

Anni Sørensen, Landsforeningen LEV

Finland

Stina Sjöblom, Institutet för hälsa och välfärd THL

Tea Hoffrén, Social- och hälsovårdsministeriet

Anna Caldén, SAMS–Samarbetsförbundet kring funktionshinder

Pirkko Mahlamäki, Handikappforum

Færøyene

Barbara Álvadóttir Thomsen, Almannamálaráðið
Socialministeriet

Heini Petersen, Socialministeriet

Tóra við Keldu, MEGD

Jónvør Christiansen, MEGD

Grønland

Jonna Broberg, Socialstyrelsen

Victor Krusell Sørensen, Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet

Anders Meilvang, NIIK

Christina Johnsen, NIIK

Island

Pór G. Þórarinsson, Socialministeriet

Pór Hauksson Reykdal, Socialministeriet

Puríður Harpa Sigurðardóttir, Öryrkjabandalag Íslands (ÖBÍ)

Unnur Helga Óttarsdóttir, Landsforeningen
Throskahjálp

Norge

Anna Bjørshol, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
(Bufdir)

Per-Christian Wandås, Helsedirektoratet

Eva Buschmann, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Janne Skei, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes
organisasjoner (SAFO)

Sverige

Ola Balke, Myndigheten för delaktighet

Karin Flyckt, Socialstyrelsen

Elisabeth Wallenius, Funktionsrätt Sverige

Håkan Thomsson, Synskadades riksförbund

Åland

Gunilla Lindqvist, Ålands landskapsregering

Susanne Broman, Ålands handikappförbund

Henrik Lagerberg, Ålands handikappförbund

Det islandske ordførerskapets planer for 2023

Islands formannskapsprogram i Nordisk ministerråd for 2023, [Norden - en kraft for fred](#), bygger på Nordisk ministerråds visjon for 2030 om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region i 2030.

Alle skal delta i det nordiske samfunnet på en så jevnbyrdig basis som mulig. Ett av prioriteringsområdene for det islandske formannskapet innen sosial- og helsesektoren er digital tilgjengelighet og personer med nedsatt funksjonsevne. For å oppnå digital integrasjon må digitale løsninger utformes slik at de kan brukes av alle. [Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) har som mål å bidra til en effektiv inkludering av personer med funksjonsnedsettelse gjennom en styrket nordisk kunnskapsutveksling og et nærmere samarbeid innen funksjonshemmede politiske spørsmål.

En av aktivitetene i programmet handler om digital tilgjengelighet og personer med nedsatt funksjonsevne. I løpet av programperioden vil det bli opprettet plattformer for erfaringsutveksling om digital tilgjengelighet, med spesielt fokus på hvordan EUs direktiv om web tilgjengelighet (2016/2102) er implementert i Norden.

Et styrket nordisk samarbeid om digital tilgjengelighet vil også

bidra til gjennomføringen av FN-konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse (UNCRPD), spesielt når det gjelder artikkel 9 om tilgjengelighet.

Under det islandske formannskapet i Nordisk ministerråd og i regi av Islands sosial- og arbeidsmarkedsdepartement gjennomføres et nordisk prosjekt kalt En digital fremtid – nye utfordringer og løsninger for mennesker med nedsatt funksjonsevne, som har som ambisiøst mål å bidra til bedre digital tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne. Prosjektet styrker det nordiske samarbeidet og bidrar til kunnskapsutveksling om utfordringer og beste praksis innenfor området i tråd med ministererklæringen om styrket nordisk samarbeid om digitale løsninger for personer med nedsatt funksjonsevne.

Planlagte aktiviteter i det islandske ordførerskaps året 2023

- Møte i Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål og deltakelse på innovasjonsfestival, Reykjavik
- Konferanse om Digital utvikling og personer med nedsatt funksjonsevne, Reykjavik
- Konferansen Nordisk velferdsforum, Reykjavik
- Nordisk sidearrangement på the 16th Conference of State Parties to the Convention of the Rights of Persons with Disabilities
- Ekspertseminar om statistikk og barn/unge med nedsatt funksjonsevne, København
- To webinarer i regi av Erfaringsnettverk på funksjonshinderområdet, digitalt
- Ekspertseminar om grensehinder og personer med nedsatt funksjonsevne, København
- Nordisk ministerråds samarbeidsmøte med organisasjoner for unge med nedsatt funksjonsevne, København
- Ekspertseminar om personer med funksjonsnedsettelse og arbeidsmarked, København
- Nettverksseminar for Nordic network on structuring and coordinating social services of high complexity, Reykjavik.
- Møte for Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinder spørsmål, København
- Tolv møter i Arbeidsutvalget for Funksjonshinderrådet

- Delta i gjennomføringen av Nordisk program for samarbeid om funksjonshinder spørsmål for perioden 2023–2027
- Delta i Ungdomsmåned, Island og digitalt

For det islandske ordførerskapet,

Pór G. Þórarinnsson

Sérfræðingur Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið / Ministry of
Social Affairs and Labour

Nytt program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål i Norden 2023–2027

Funksjonshinderrådet har gjennom hele 2022 deltatt i en omfattende prosess for å videreutvikle det nordiske samarbeidet. Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål ble godkjent av Nordisk råds presidium i desember 2022. Programmet skal gå over fem år, 2023–2027. Programperioden, de fem neste ordførerperiodene for Nordisk ministerråd (Island 2023, Sverige 2024, Danmark 2025, Finland 2026 og Norge 2027) og mandatperioden for Funksjonshinderrådet er nå synkronisert.

Nordisk ministerrådssamarbeidsprogram og ordførerlandenes individuelle satsinger skal bidra til å realisere Visjon 2030 med fokus på menneskerettigheter, deltakelse og fri bevegelse. Innenfor disse tre fokusområdene vil det nordiske strategiske samarbeidet øke aktiviteten for å ivareta unges perspektiv i funksjonshindersamarbeidet, arbeide for et mer tilgjengelig arbeidsliv og drive erfaringsutveksling om digital tilgjengelighet.

[Nordisk program for handicapsamarbejde 2023–2027](#) (dansk)

[Nordic Programme for Co-operation on Disability Issues 2023 to 2027](#) (engelsk)

[Vammaisalan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2023–2027](#) (finsk)

ÚTGÁVUNA

**Norðurlensk
ætlan fyri
breksamstarv
2023–2027**

[Norðurlensk ætlan fyri breksamstarv 2023–2027 \(færøsk\)](#)

PILLUGU

**Nunat Avannarlermiut
innarlutilinnik
suleqatigiinnissamut
ingerlatassaat
2023–2027**

[Nunat Avannarlermiut innarlutilinnik suleqatigiinnissamut ingerlatassaat 2023–2027 \(grønlandsk\)](#)

ÚTGÁFA

**Norræn
samstarfsáætlun
um fötlunarmál
2023–2027**

[Norræn samstarfsáætlun um fötlunarmál 2023–2027 \(islandsk\)](#)

[Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027](#) (norsk)

[Nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023–2027](#) (svensk)

Redegjørelse til Nordisk råd

Nordisk ministerråds samarbeid på helse- og sosialområde 2022

Det Nordiske programmet for samarbeid om funksjonshinderspørsmål 2023–2027 ble behandlet og godkjent av [utvalget for velferd i Norden](#) under Nordisk Råds 74. sesjon i Helsingfors.

Beslutning

Udvalget godkendte betænkning over ministerrådsforslag B 344/UVN om at gennemføre nordiskt program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023–2027.

Udvalget godkendte desuden følgende tillæg til betænkningen, der blev fremsat på mødet:

«Utvalget for velferd i Norden anerkjenner at for mennesker med funksjonsnedsettelse er rehabilitering med vekt på helsesport og aktivitetsmidler av stor betydning for å kunne oppnå ønsket aktivitet og deltakelse, og likestilling. Utvalget har, av bl.a. Beitostølen helsesportsenter, blitt gjort oppmerksom på at det er mangel på en enhetlig kunnskapsbasert praksis. I tillegg er hjelpemiddelindustrien og tildelingsmodeller er fragmentert. En felles nordisk tilnærming og samarbeid på dette området kan være nyttig. Utvalget ber derfor ministerrådet vurdere en samlet nordisk satsing på brukersentrerte løsninger for optimalisert bruk av helseporttiltak og aktivitetshjelpemidler hvor eksisterende kompetansemiljøer inkluderes. Satsingen bør bygge på kunnskapsbasert praksis og se på økonomiske bærekraftige løsninger for fremtiden.»

I plenumsdebatten ble ulike tema og eksempler på funksjonshindersspørsmål og aktiviteter fremhevet av parlamentarikerne.

Blant annet eksperseminaret om implementering av CRPD og situasjonen til urfolk med nedsatt funksjonsevne.

Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol redegjorde på vegne av Nordisk Ministerråd om det nordiske samarbeidet på helse- og sosialområdet, inklusiv forslaget til Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål for Nordisk Råd.

Parlamentarikere i Nordisk Råd, deriblant stortingsrepresentant fra partiet Høyre i Norge, Tone Wilhelmsen Trøen, deltok i ordskifte som støttet forslaget til nytt program om samarbeidet om funksjonshinderspørsmål i Norden.

Kommunikasjonskanaler

Informasjon om Funksjonshinderrådets virksomhet og de sakene rådet tar opp, kommuniseres i flere kanaler. Aktuelle artikler publiseres på Nordens velferdssenters nettside, og oppdateringer om rådets virksomhet deles i sosiale medier. I løpet av 2022 fikk innlegg om konferansen Kunst og kultur, sidearrangementet på COSP i FN og rådsmøtets diskusjon om personer med funksjonshemming i krig og kriser god rekkevidde i sosiale medier.

I Nordens velferdssenters nyhetsbrev når informasjon om rådets virksomhet omtrent 4800 abonnenter.

www.nordicwelfare.org

LinkedIn: [Nordic Welfare Centre / Nordens velferdssenter](#)

Facebook: [@nordicwelfare](#)

Twitter: [@Nordicwelfare1](#)

Om denne publikasjonen

Rådet för nordiskt samarbaid om funksjonshinder

Årsrapport 2022

Rapport om gjennomføring av Handlingsplan for nordisk samarbeid om funksjonshinder 2018–2022 og Rådet for nordisk samarbeid om funksjonshinderspørsmål.

ISBN: 978-91-89787-01-8

DOI: 10.52746/JRPE5367

© Nordens velferdscenter
Maj 2023

Forfatter: Gunnar Michelsen

Prosjektleder: Gunnar Michelsen

Redaktör: Marie Sjöling

Ansvarlig forlegger: Eva Franzén

Grafisk design: ETC Kommunikation AB

Foto: Marie Sjöling, Christina Lindström, Mostphotos

Nordens velferdssenter

Nordens velferdssenter er en institusjon innenfor [Nordisk ministerråds](#) sosial- og helsesektor. Vårt oppdrag er å bidra til videreutviklingen av velferdstiltak i Norden. Det gjør vi gjennom å utvikle den aktuelle kunnskapen. Med kunnskap som grunnlag foreslår vi både politiske og praktiske forbedringer.

Nordens velferdssenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm

Besøksadresse: Svensksundsvägen 11 A

Tel: +46 8 545 536 00

info@nordicwelfare.org

Nordens velferdssenter

c/o Folkhälsan

Topeliusgatan 20

FI-00250 Helsingfors

Tel: +358 20 741 08 80

info@nordicwelfare.org

[Finn flere av publikasjonene våre her.](#)